

ספרי - אוצר החסידים - לויובאויטש

שער
שלישי.

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

אוצר לקוטי שיחות

מאת כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקלה"ה נבג"מ ז"ע

שניאורסאהן

מלויובאויטש

פרשת יתרו

"ט כסלו

שנת חמישת אלפיים שבע מאות שבעים ושמש לבריהה

תוכן העניינים:

פתח דבר	2
הקדמה	3
מבוא	5
"אוצר לקוטי שיחות" פ' יתרו - סוגיא בפרשה	9
סיכום	20

ב"ה

פתח דבר

הננו מוצאים לאור "אוצר לקוטי שיחות", והואליקוט מתוך ל"ט CRCI ללקוטי שיחות לכ"ק אדמור"ר זי"ע, בעריכת מערכת "תורת חב"ד לבני היישובות".

פרטי העריכה מופיעים בהקדמה.

תקוותנו שהלימוד בשיחות יעורר להמשך ולעין בכל השיחות שבסדרת לקוטי שיחות.

הוצאת ספרים קה"ת

י"ט כסלון ה'תשע"ז

הקדמה

בשבח והודיה לה' יתברך אנו מගשים בזאת לקהל לומדי התורה וمبקשיה שלושה כרכים נוספים בסדרת "אוצר לקוטי שיחות - מהדורות בני היישוב".

• • •

שלושים ותשעת כרכי ה"לקוטי שיחות" של כ"ק אדמור מליאו באוועיטה ז"ע עם מים שאין להם סוף, שפע ביורים ורעניונות בכל חלקי התורה. אך דוקא בגלל השפע הרב בכמהות ובאיכות, רבים הם המתקשימים למצוא עצם נתייב בימים גדול ורחב זה, אם מתוך קושי למצוא נקודת התחלה וגם מתוך יראת ההיקף העצום.

קיבלו על עצמן משימה לננות להתגבר על קשיים אלו, ולהגיש לפני הציבור התורני טעימה ראייה מה"לקוטי שיחות". לשם כך בחרנו לכל פרשה ומועד שלוש שיחות, המייצגות שלושה תחומיים כלליים שבהם עוסקות השיחות שב"לקוטי שיחות":

א. פשטוטו של מקרה - שיחה המבארת בתחוםים הקרובים לפשטוטם של דברים (בסוג זה נכללות רבות מהשיחות הנפאלות המבוארות את פירוש רשי' על התורה בדרך "פשטוטו של מקרה", בשיטה החדשה ססלל רבנו ז"ע);

ב. חסידות בפרשה - שיחה המבארת עניין מענייני הפרשה או המועד בדרך החסידות והנימיות התורה;

ג. סוגיא בפרשה - שיחה המבארת נושא עיוני, בגמר או בהלכה, מענייני הפרשה או המועד.

חשיבות לציין שהשיחות כולן הן כתמלוד בבל, הבולל מכל חלקי פרד"ט התורה: בכל שיחה העוסקת בביורו הפשט או צוללת לעומקה של סוגיא - יש גם ביאור עלי-פי חסידות, וכן להפרק. ובכל זאת, עלי-פי רוב ניתן לחלק את השיחות שלושה סוגים אלו עלי-פי עיקר העניין הנידון בהן.

הקדמה

• • •

על כל האמור מובן, שגם בזמן זה – ככלא ניתן להשתמש בדרכי כפייה של קיימות חובה להשתדל להשפיע על אומות-העולם לקבל עליהם את משפטם – שבע מצוות בניינה; והסיבה לכך שדין זה אינו מפורש בשולחן-ערור ובספריו שות"ת היא משום שבדורות קודמים היה בכך משום סכנה – סכנה שאינה קיימת בימינו ובמדיוניותנו.

[ואין להקשות על כך מהלכות שונות המתירות פעולות עסקיות מסוימות עם בניינה, גם במקרים שהן עלולות להביא לכך שהנכרי יעבור על אחת משבע המצוות – שכן חיוב הcapeיה חל רק במקרה שאין בה כדי לגורום הפסד ליוזן].
נוסף על כך: ההשתדלות להביא לכך שאומות-העולם יקימו את שבע מצוות בניינה – יש בה תועלת גם לישראל, שכן גויים המקימים את מצוות בניינה נזהרים יותר מפגיעה ביוזדים, ואדרבה – הם משתמשים יותר לסיעם להם.

על-מנת להקל על הלומד, הוספנו לפני כל שיחה פתיח, ולאחר כל שיחה – סיכום ממצה.
בשיחות מה החלקים איד' נוספת מראי מקומות לפסוקים ומאנז"ל ונסמננו על-ידי אותיות.

• • •

ברצוננו להודות לחברי "עוד להפצת שיחות" על העמל הרב שהושקע על-ידם בהכנות הסדרה המקורית.

תורת חב"ד לבני היישובות

סיכום

מבוא

לקוטי שיחות - זהו השם הבלטתי יומרני שבחר כ"ק אדמו"ר מליאבאויטש ז"ע לכנות את יצירתו התורנית המרכזית, המונח ל"ט הכרכים על סדר התורה והמועדים. סדרה זו מכילה מעלה מאלף ביאורים מקיפים ומרובי עמודים, גודשים בשפע של הערות, השוואות ומראי' מקומות, העוסקים בכל מקצועות התורה.

"שיחות" אלה - כפי שהן מכונות בפשטות - הן מבחן מתוך כמהות בלתי נתפסת של דברי תורה שנשא רבנו ז"ע במשך למעלה מרבעים שנות נישאות, במהלך "התועדות" שנערכו בשבותות ובמועדים וشنמשכו שעות ארוכות. מדי שבוע בשבוע נבחרה שיחה מסוימת על-ידי צוות תלמידי-חכמים, ולאחר ערכיה נמסרה לידי הקדושה של רבנו ז"ע לשם הגעה מדויקדת ועריכה סופית על ידו, שכלה הוספות רבות. ברבות הימים כונסו "ליקוטים" שבועיים אלה לשולשים ותשעה הכרכים.

השיחות כוללות חידושים, עיונים וביאורים בעניינים שונים ומגוונים: מהם - חידושים על דרך הנגלה, המבאים עניינים סתוםים בש"ס, ברמב"ם או בשולחן ערוץ ונושאיכליו; מהם - ביאורי עניינים בפנימיות התורה, תורה הקבלה והחסידות, על-פי דרך חסידות חב"ד; מהם - ביאורים מוחודשים בפירוש רשי"על התורה, על-פי הדרך החדשה שסלל רבנו ז"ע בימיו" פשטו של מקרא"; מהם - עיונים בדרך הדראש והאגדה על מדורי הפרשה והמועד; מהם - שימוש בענייני הפרשה או המועד לשם הפתקת לקחים והנחיות להתמודדות עם העולם המודרני ואתגריו; ורובן ככלון של השיחות עוסקות ביותר מתחום אחד мало.

لمותר להזכיר מילים על גאנזותו הביבה של רבנו ז"ע המשתקפת מתוך השיחות - גאנזות שצדה השני הוא פשוט, שכן חידושים הנפלאים של רבנו ז"ע מעוגנים היטב בפשוט דברים. פעמים רבות, לאחר שהברקה נפלאה שיחיד רבנו ז"ע מאירה באור חדש את הסוגיא בש"ס, את ההלכה ברמב"ם או את פירוש רש"י על התורה - דומה על המעין כאלו זהו פירושם הראשוני של הדברים, עד כדי תהיה כיצד עלה בדעתו לפרש את הדברים אחרת.

רמב"ם, הלכות מלכים פ"ח הלכות ייא: ציווה משה רבנו מפני הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטו בנינה, וכל מי שלא יקבל - יהרג. כל המקבל שבע מצוות ונזהר לעשותן - הרי זה מחסידי אומות העולם... והוא שקיבל אותן ויעשה אותן מפני שציווה בהן הקב"ה בתורה והודיע לנו עליידי משה רבנו שבנינה מקודם נצטו בהן.

ציריך ביאור: (א) מדוע מוטל החיוב "לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטו בנינה" על בניישראל - מה לבניישראל ולמצוות בנינה? (ב) מדוע אריכים בנינה לקיים את המצוות " מפני שציווה בהן הקב"ה בתורה" - מה עניין מתניתורה לבנינה?

לאורה ניתן לומר שני הדברים קשורים זה זהה: מכיוון שהחיוב מצוות בני נח נובע " מפני שציווה בהן הקב"ה בתורה" - מוטל החיוב לכפותן על בני ישראל, שהتورה ניתנה להם.

אר מדברי הגאון הרוגצ'ובי עולה שמדובר בשני דין נפרדיםabisdom: קioms מצוות בנינה " מפני שציווה בהן הקב"ה בתורה" נדרש רק לזכור קבלת מעמד של "גר תושב", ואילו החיוב "לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטו בנינה" הוא רק על עצם קיום המצוות, ואינו מחייב בהכרח את קיומן " מפני שציווה בהן הקב"ה בתורה".

ובביאור זה:

בעניין גר תושב פוסק הרמב"ם: "אי זה הוא גר תושב? זה עכו"ם שקיביל עליו שלא יעבד כוכבים ומזלות, עם שאר המצוות שנצטו בנינה". הרמב"ם מפריד, אפוא, בין האיסור על עבודה זהה ובין שאר המצוות.

ההסבר לכך הוא על-פי דברי חז"ל, שמתניתורה כלל שני מרכיבים - קבלת מלכוות של הקב"ה וקבלת גזרותיו. והוא הדין בעניינו - קבלת שבע מצוות בנינה: קבלת איסור עבודה זהה הוא בעצם קבלת מלכוות של הקב"ה, ואילו קבלת שאר המצוות היא השלב הבא - קבלת גזרותיו.

לפי זה תtabear סיבת החיוב המוטל על בניישראל "לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטו בנינה": תכלית נתינת התורה לבניישראל היא כדי להביא לאקיום הייעוד "והיה ה' למלך על כל הארץ", וכן מוטל על בניישראל לפעול להשגת יעד זה באמצעות קבלת מלכוות (ובעקבונו - גזרותיו) על ידי "כל באי העולם".

כבוד והערכה לישראל, שבראות אומות העולם כיitzד יהודים משלדלים ופועלים שביעולם ישלטו הצדוק והישור, ומתאמצים לטובות כל השכונה, המדינה, והאנושות כולה – איז "וראו כל עמי הארץ" כי "נתתקך (את ישראל) לאור גנים"⁸⁰, ויתרומם ויתנשא גאון יעקב.

ויהי רצון, שבני ישראל ישתדלו ויתאמצטו להשפייע על בני נח שיקבלו על עצם למשמור את שבע המצוות שנצטו עליין מהקב"ה; ואשרי חלום וגדול וכותם של אלו שיתעטקו בך, דונסך עלך שיגרמו תועלת וסיווע ליהודים ולאינסיהדים, ובכמה ענינים (כנ"ל) – יש כאן עיקר שביעיריים: הם מקיימים ציווי ש"צוה משה רבינו מפני הגבורה".⁸¹

וקיוס ציווי זה הוא גם הכהנה קרובה לקיום העידן כי או אהפוך אל עמים שפה ברורה לקראו כולם בשם ה' ולעבדו⁸²; שם אמר אחד⁸³: בגאולה האמיתית והשלימיה, על-ידי משיח צדקנו, במהירה בימינו ממש.

(משיחות אחרון של פסח
התועדיות שלאה"ז, תשמ"ג
– לקוטי שיחות חלק כו, יתרו ג
בתרגום ללשון הקדש)

(80) ישעה מס' 1. ושם מב': ו' ואתנק לברית עם לאור גנים. וראה רד"ק שם: השנית כי בסכת ישראל היה הגוים שומרים שבע מצות וילכו בדרך טובה. וראה מכתב ר' ר' ניסן תש"כ (נדפס בהגדה של פסח עם לקוטי טעמיים כו' וביאורים (קה"ת, תשמ"ז) ע' תרלו ואילך).

(81) כן הוא – ולעבדו (ב') – ברמב"ם שבחהורה הבאה.

(82) צפניה ג, ט. רmb"ם הל' מלכים ספ"א. וראה הגודה של פסח שם בחהורה.

היו חסידי אומות העולם ששמרו במידה מסוימת שבע מצות, הודיעו הלאו מעשי רציה וגעל ר"ל – ועי"ז באה (בדרכ הטעב) הצללה לכמה וכמה עשרירות מבני ישראל.

ובודאי לא תקום פעםית⁸⁴, ר"ל וח"ז, צרה, ואך טוב, ובטוב הנראה והנגלה ממש – יהיה לכל אחד ואחת שליט⁸⁵ – לישראל;

אולם עתה, בהיותנו במצב ובזמן שבו וביבים נפגים לעתים תכופות בענייני מסחר וכיוצא בזה עם אינסיהדים, ובדרך נועם וקירוב וכו', הרוי ישנה דוגמא היה מהנ"ל,

– ובמכל-שכן ממעשיהם של אלו א: באוטו זמן היתה זו סכנה לחסידי אומות העולם, וכל-שכן עתה, ובפרט כאשר יש בכך תועלת עבורה –

והדבר מעיד שקיים מצות לבני ישראל, ובכמה אופנים שונים. תועלת (גמ) לבני ישראל, וככל-

– וגם בפשטות ממש: כאשר בפני עצמו – יהודי עומדת הברירה – אם לגוזם לישראל נתק והפסד ח"ז (ברנסה וכיווץ בה) או אדרבה, לעזר ולסייע לו – הנה אם אותו איננו יהודי

חוור בהכרה שיש עין רואה ואוזן שומעת וכו', ובידיעה שעליו לקיים שבע מצות, תהיה לך השפעה טובה ביהור (גמ) על היחס שלו לבני ישראל.

ונקודה נוספת בזה: בנוסך לכך שעלי-ידי השתדלות כזו יתוספו אלפיים רבים של אינס-יהודים שיקיימו שבע מצות – כמו וכמה אלפי פעמים של קיימן ציווי הקב"ה, ועלין נספה גם התועלת עבור בני ישראל, נב"ל – הנה גם ההשתדלות גופה היא עניין המעורר יהס של

(79) לשון הכתוב – נהום א, ט. וראה לקוטי שיחות ח'ג ע' 306 הערכה 55 ובשולי הגلين.

לקוטי שיחות

שיחותיו של רבנו ז"ע עוסקות, כאמור, במגוון נושאים רבים ושיוניים; אך יחד עם זאת, דומה שניתן למצוא עקרונות מרכזיים שהאזורים כחוות השני בתורתו של רבנו בכלל, ובסדרת "לקוטי שיחות" – בפרט. עקרונות אלה אינם חידושים של רבנו ז"ע, ומוקרים טהור בדברי גודלי ישראל בכל הדורות; אולם רבנו ז"ע בשיחותיו הקדושות פיתח אותם לכדי משנה סדרה ומעמיקה, ויישם בפועל בשיטות כפי שלא עשה איש לפניו.

עקרונות אלו מייצגים בשלושה鄙טויים שהיו שגורים על פיו הקדוש של רבנו ביחס לתורתנו הקדושה, ומופיעים מאות פעמים גם במסגרת "לקוטי שיחות": תורה אחת, תורה אמת ותורת חיים. שלושה鄙טויים מוכרים ובסיסיים לכך, אך רבנו ז"ע מגלה בהם עומק פנימי עמוק.

א. תורה אחת

בתורה קיימת, לכארה, חלוקה לתחומים רבים ושיוניים זה מזה, שלכל אחד דרך לימוד מסוילו, כללים מסוילים וסוגנון מסוילו: תורה שבסכתה תורה שבעל-פה; נגלה שבתורה ופנימיות התורה; פשטוטו של מקרא ומדרשו; הלכה ואגדה; פשט, רמז, דרוש וסוד.

אך אין אלה חלקים שונים ונבדלים, אלא רבדים מקבילים של תורה אחת, תואמים זה זהה ומולבשים זה בתוך זה. התורה אינה מפוצלת לחלקים, אלא היא מופיעה ומתפרשת בכל עולם לפי כליו והגדורותיו: בעולמו של "בן חמץ למקרה" היא מופיעה כ"פשטוטו של מקרא", ונלמדת על-פי כליל הפשט; ואילו בעולמות הדרוש והרמז, למשל, מופיעים אותן עקרונות עצם בלבוש של דרוש או רמז. בהתאם לכך, כל פירוש בדרך פשטוטו של מקרא – יש לו מקבילות בדרך הדרש וההלה; כל שיטה או דעה בנגלה שבתורה – יש לה מקור בפנימיות התורה.

עיקרונו זה בולט כמעט בכל שיחה ושיחה ב"לקוטי שיחות". אין כמעט שיחה שעיסוקה מוגבל לתחום אחד בלבד. הדבר בולט במיוחד בשיחות העוסקות ב"פשטוטו של מקרא", שבהן מצוי לרוב שהביאו בדרך הפשט הופק לבסיס לביאורים מקבילים ברבדים אחרים בתורה – "ענינים מופלאים" בדרך הדרוש וההלה, ואף "יינה של תורה" בדרך החסידות, כשפרטי הביאורים תואמים את הביאור בדרך הפשט. שיחות שעיקרן הוא ביאור בש"ס או ברמב"ם – מסתיימות אף הן בביאור מקביל בדרך הדרוש והחסידות.

והוא הדין בתחוםים שונים שככל רoved בפני עצמו: אם ישנו שני תנאים,-Amoraim או פוסקים החולקים זה עם זה, גם בתחוםים שונים ורחוקים זה מזה – תימצא נקודת המשותפת של המחלוקת, הגישה העקרונית הכוללת

העומדת בסיס שיטתו של כל אחד מהחולקים. כך מבארות שיחות רבות את היסוד העקרוני המשותף למחלוקות שונות בין הבעל לירושלמי, בין ביט-ישמאלי לבית-הلال, ואף בין הרמב"ם לרמב"ן. בכך צועד רבנו ז"ע בדרכו של הגאון הרוגצ'ובי, שאף הוא נודע בשיטה זו של גילוי עקרונות מושופטים המיוישמים בתחוםים רבים ו��ונים.

ב. תורה אמת

ידועים דברי חז"ל ביחס למחלוקות בתורה: "אלו ואלו דברי אלקים חיים". האמת שבתורה אינה מצטמצמת לעמדת הלכה למשעה בלבד, אלא היא רחבה דיה כדי לכלול בתוכה את כל הדעות והשיטות - גם אלו שלא נקבעה הלכה כמונן. כל אלו חלק מהתורה הנ', ומماחר שהתורה היא "תורת אמת" - כולל אמת הנ'.

רבנו ז"ע בשיחותיו עומד רבות על עיקרונו זה כביטוי מובהק לאמונה בקדושת התורה ובנצרותה, ואף מיחס לו משמעות מעשית: אמן ההלכה, במובנה הראשוני והפשטוני, נקבעת על-פי דעת אחת; אך במישור הרוחני של "תיקון הדעות", שבו ניתן לקבל את הדעות השונות מבלתי שתיה סתירה ביניהן - כל דעת שהובאה בתורה אינה רק אמת, אלא גם בסיס והנחהיה לעבודת הבורא.

רבנו ז"ע אף מוסיף ומרחיב את תחולתו של עיקרונו זה מעבר למקובל בדרכילל: לא רק דעתו שנקטו בהם תנאים ואמוראים, אלא גם דעתה שהובאה אפשרות ונחתה, "הוה אמיןא" בלבד - מאחר שהזכרה בתורה, אף היא בגדר "תורת אמת" היא (אמת הנינתה ליישום במישור הרוחני בלבד, כמובן); אפילו טענותיה של אמות-העולם שהובאו בתורה - מן ההכרח שיש להן מקום עמוק ופנימיות הדברים.

זהו הדבר לא נאמרו במפורש בתורה, אך הם מהווים חלק מבנה התורה. שגור היה בפיו של רבנו ז"ע: "סדר בתורה - אף הוא תורה". שום דבר בתורה אינו מקרי או מואול. אם פרשה מסוימת נכתבה במקומות מסוימים, או סיפור כלשהו הובא במסכת מסוימת - אין זה שום שלא היה מקום טוב יותר; מן ההכרח ישינה סיבה הקורת את הדברים למקום זה, וסיבה זו אף היא חלק מ"תורת אמת" היא.

מכאן נובע חידוש נוסף שחידש רבנו, ומוצוי לרוב בשיחותיו: פירושים שונים, רוחוקים בתוכנם ככל שיהיו, שנאמרו על פסוק אחד - מן ההכרח ישינה שייכות תוכנית בינהם, שם לאין לא היו נאמרים על פסוק אחד; וש"כות זו - אף היא תורה היא.

לקוטי שיחות

(לכוףכו) הוא להשתדל שבאי העולם יקבלו על עצמן, נ"ל - הרי מוכן ופשט שאין כל מקום לכך שיהודי יעשה פעולה המסייעת לנו נhubor על שבע מצות, היפך הקבלה שפעעל עליון!

יא. והסבירו זה ייש לומר: החיזויו "לכוף את כל בא הארץ כו'" אמרו במקומות שקיים החיזוי איינו גורם לשישראל הייך (הפסד, מניעת הריווח וכו''). ומאהר שהণידון בשלוחין-ירוך שם הרי הוא מסחר ומכירה, או להשאיל להם כו' ולהלחותן" באופן שהישראל מרווח מהשאלה או מההלוואה תיכף או בעתיד, או מפני דרכי שלום וכיוצא בזה (לשלאו אסור לא תחנן''), על כן מותר למכור להם. משא"כ מצד לא יישמע" ו"לפניהם עור", שם איסורי לאו, אסור למכור גם במקומות הפסד (כל'שכנ) במקומות מניעת הרווח.

ולכן, בנזionario דידין - בזמן ובמקום (במדינה זו) שאין שום סכנה ח'ו כל בהשתדלות של בני ישראל להשפיע על אומות העולם שקיבלו על עצמן שבע מצות, ואף לא הפסד ומינעת הרווח בממון (וזדרבה, ההשתדלות תביא סיוע לישראל, כדלקמן), חל בכל תקופה החזיב' (לכוף) את כל בא הארץ למכור למכור להם כו', שום שכבהה גונא ליתא ל'עובד אותם אלילים', הוא "דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכל לנקוט במקומות אחר, אבל אם יכולם לנקוט במקומות אחר מותר למכור להם כו'", ויש אומרים⁷⁴ שהאיסור למכור ל'עובד אותם אלילים' לא פסיד' ל'פניהם עור'.

יב. בנוסף על העיקר, שהשתדלות להשפיע על אומות העולם שקיבלו על עצמן שבע מצות היא ציווי שנמסר למשה ורבינו מפי הגבורה" (Capsik הדין המפורש ברמ"ם), בוגע לומנו יש להוסיף עוד עניין - שהשתדלות תביא תועלתה וסיוע לבני ישראל:

כל בני ישראל עומדים תחת הורשם הנורא מהמאורעות האיום ר"ל שארעו לפניו ארכבים שנה. באותה עת נראה בברור, שבמקומות שבו

ומובן, שככל מצב שבו חשב זה אינו קיים לغمורי - כמו במדינות אלו - הרי ישנו החיזויו (לכוףכו) כמו במדינות אלו - הרי ישנו החיזויו

. לכוארה יש להקשות על כך מהדיין בשלחן ערוק⁷⁵: "זיההר מהשתתק עם עכ"ם שמא יתחייב לו שכואה ועובר מושם לא"י ישמע על פיך", דהיינו מוכח שהטעם אסור לגרום לכך שהכרי ישבע בעבודה וזה הוא מצד האיסור לא ישמע על פיך", ואילו לפני הנ' הרי יש בזה איסור בפני עצמו, ואדרבה, ישראל זה מהחייב להשפיע (לכוף) על הנכרי שלא יעבור על איסור עבודה זהה?

תיריה מזו: נפסק שלחן-ערוק⁷⁶, "דברים שהם מיוחדים למן ממיini אלילים .. אסור למוכר לעובדי אורתן אלילים (משום לפניהם עור⁷⁷) ואם קונה כו' לסהורה מותר" - הינו שאפשר למוכר אותם לממי שיאינו עובד אותם אלילים", אף שהלה ימכרם לעובד אותם אלילים", שכן "אלפנוי עור מקפידין אבל אלף לפני דלפני לא מקפידין"⁷⁸; ויש אומרים⁷⁹ שהאיסור למוכר ל'עובד אותם אלילים', הוא "דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכל לנקוט במקומות אחר, אבל אם יכולם לנקוט במקומות אחר מותר למכור להם כו'", שום שכבהה גונא ליתא ל'עובד אותם אלילים' לא פסיד' ל'פניהם עור'.

ותמהו: מאחר שישנו חיוב לכוף בני נח שיקבלו על עצמן שבע מצות, הרי לא כוארה כל'שכנ שאסור לעשות פעולה שתאפשר להם לעبور על שבע מצות (אפיו באופן שאין בו משום ל'פניהם עור'!) !

[ואע"פ שעיקר החיזוי של משה ורבינו

(70) או"ח סגן'.

(71) משפטים כג', יג.

(72) י"ד ר"ס קנא.

(73) ראה מפרשלי ל"ז שם.

(74) ש"ר שם (כון והוא בשאר מפרשלי השו"ע).

(75) רם"א שם.

הכפיה, באיזה אופן וכו') – ואמם כן, למה לא מצינו בספרי שאלות ותשובות שdone בעניין זה? ויל' הביאור בו: ידוע בדברי ימי ישראלי בזמנים שעברו, שוגם במדיניות שהובן ענין הגיור לא נאסר על-פי חוק הממשלה ומתעמתה, נזהרו יהודים מכל דבר העולל להתרפרש כפעולה של סיווע למשוחה להtaggir (אפילו במקרים שהוגר בא עצמו להtaggir, ופושטא כאשר הפעולה היתה עלולה להחשב כהשתדלות ותעמולה לגייר גרים) – כי גם במדיניות אלו היה זה סכנה, עקבabalים והעלילות שהדבר היה עלול לעורר, ובפרט מפני החשש הגדול, שהדבר יונצל נגד בני ישראל בשאר המדינות – כפי שאנו רואים בוויוחים שבימי הביניים ועוד, ואולי בדורות האחרונים –

ומובן, שגם השתדלות של יהודי להשפיע על בן נח (ומכל-שכן באופן של "כפיה") לקיים שבע מצוות היהת כורכה בסוכה כי"ב, מושם שהדבר היה עלול להיראות בענייהם כתהערבות באמונות וכו' וכו').

ובפרט כיוון שצורך לומר לבן נח⁶⁹ לקיי'מן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו).

ואם כן, מובן שבדרך כלל נאלצו היהודים להמנע מכך מטעמי פקוח נפש, וגם במקרים יוצאים מן הכלל שבמה עסקו בכך, נעשה הדבר בזהירות מתאימה ובלי פרוטום. ואם כן, מובן גם מה שלא פרסמו שאלות ותשובות בזאת.

ויל' שמהאי טעם לא נזכר דין זה ("לכוף") בשלוחן-עורך ונושא כליו, שכן בזמנים ההם היה בפרק פקוח נפש⁶⁹.

⁶⁹ ראה לעיל העשרה .35

*(*69) ואינו דומה להל' גרים ולהל' עבדים, וכן כוכ' הלכת בש"ע (כמו י"ד סי' קג-קגנו ועוד) בקשר לאותות העילם כי – כי פשוט שאינו דומה הולכות בש"כיות לאינו יהודי פרטלי, להויב שבג"י י��' את כל בא' העותם (ובענין של אמונה וכו').

(סעיף ד) בנוגע לעבד, שטעם ההפיה מבואר בכסדי' משנה "שכין שוה ברשות ישראלי שהרי עבד הוא חייב לקבל לפחות שבע מצוות" מצד זה ש'צוה משה כו' לכוף את כל בא' העולם כו'"). מובן שכל מי שיש לו אפשרות כזו, ובמכל-שכן מי שיש לו קשר (על-ידי מסחרו וכיווץ כזו) עם בני נח – עליו להשתדל להשפיע⁶⁹ עלידם שיקבלו על עצם שבע מצוות שלהם⁶⁹.

ט. וудין דרוש ביאור: כיוון שהציווי "לכוף" חל גם בזמן זהה – מדוע אין דין זה מפורש בשלוחן-עורך ובונשוAi כלוי?

זאת ועוד: הלא הציווי מחייב כל מי שיש באפשרותו "לכוף" (כנ"ל) – ומפורסם הדבר, שבדרות הקודמים היו ربיכם מישראל שהיה בידם הכה והנתנים המתאימים לך, והם בודאי קיימו את הציווי ועסקו בזאת; ועוד – בודאי עקבטה דמשיחא" מחד גיסא, ודור הנאלץ להתמודד עם אתגרים וקשישים מסווג שימושים לא היה לפניו – מайдך גיסא.

יונה לינויו וכו'. ובהערות מקור חסיד (מרוגליות) הביא הגהה מר' מאיר אריך ע"י רמב"ם פ"ח מהל' מלכים דמצוות לכוף לכל בא' עולם על' ממצוות שנצטו בז' וזה דברי רביינו.

וראה ש"ת חות' חור'ם סי' קפה: ונהי דэмונס התיר כי אבל להכחילים בעבדות ה' מי התיר אדרבה מצווה להורחות.

(67) ראה מעשה ורב מהחיד' א' כ"ש בספר מגעל טוב (גדפוס פיעטרקוב – יד. א. ובהשלם (ירושלים תשק"ד) – ע' 162): ואני אמרתי לנו הנז' שיאמר לי ומה מאמינן ואיל בה' א"י (אקל' ישראל), וחקרתי זהה ונראה בעיני שכך הוא. ואמרתי לו א"כ⁷⁰ בברך ובעורב תאמור פסוק שמע ישראלי ותקים ז' מצוות ותזהר מיטינוף בכל אופן כי אם ייחד גמור לה' א"י. וocket וocket של לא תפלל כי אם לה' א"י.

(68) להעיר גם ממ"ש התשכ"ז ח"ג סקל"ג, שאסור לסייע לבני (גם) להוסיף על' ז' מצוות שלם גם היכא דליך "לפניך עור", שהרי "ח'יב למונם .. ח'יב להפישם". ובפשות החיקוב להפרישם הוא מצד הциורי לכוח – הינו שישנו גם עכשו. וכן ביאור דברי התשכ"ז בספר קויל צופיך (הרבר גרשוני, ירושלים תש"מ) ע' רלו.

(*70) וכךורה ביאור הנגנת החיד' א' מובן ע"פ הניל (ס"י) שבעל בני לפנונו אצל בי' קיבל מלכוונו ואח' בקבל מצוות. ואכן.

רבנו ז"ע נהג לצטט תדריך את פתגמו של הבуш"ט על המשנה "הקורא את המגילה ואינו רואה בה אלא סיפור שאריע" למאפרע, בעבר – לא יצא: הקורא את המגילה שכך מטרת קריאת המגילה אינה לשם סיפור בעלמא, אלא כדי להפיק ממנו לחקים והוראות לח'י האדם בעולמו.

רבנו ז"ע הרחיב עיקרונו זה לכל פרט ופרט בתורה, ביאורים עמוקים בפנימיות התורה, או ביאור פירוש רשי' על התורה לפי רמת ההבנה של "בן חמץ למקרה". שום ביאור עניין בתורה אינו שלם אם אינו כולל גם הוראה לאדם בעבודתו את בוראו.

והיה רבנו ז"ע מוסיף ומטיעים, שאין די בהוראה מיוחדת לאנשים מסוימים או לנסיבות מיוחדות: כל עניין ועניין בתורה – יש בו הוראה לכל אדם מישראל, מהגדול שבגדולים ועד הקטן שבקטנים, בכל המקומות, בכל הזמןים ובכל הנסיבות. בפרט היה רבנו ז"ע מדגיש את ההוראות המיוחדות לדורנו – דור עקבטה דמשיחא" מחד גיסא, ודור הנאלץ להתמודד עם אתגרים וקשישים מסווג שימושים לא היה לפניו – מайдך גיסא.

ואף עניין זה משתקף בסדרת ה"לקוטי שיחות": אין לך שיחה – ויהיה עיקר תוכנה אשר יהיה – שאינה מסתimated בהוראה בעבודת האדם לבוראו; ובארבעת הכריכים הראשונים – זהו לרוב הנושא המרכזי של השיחה.

•

לא ניתן לסיטים, כמובן, מבלתי לציין את הנושא שבו ראה רבנו ז"ע את מטרת חיוון, שמופיע בסיוםה ובחותמזה של כמעט כל שיחה משיחותיו, ושרבות מהן מוקדשות לו באופן בלעדי – ביאת המשיח והגאולה השלמה.

גם בתורת הגאולה והמשיח גילה רבנו ז"ע חידושים וביאורים רבים, החל מהגדרת אישיותו ותפקידיו של המשיח עצמו וכלה בתקופות השונות שיתקיימו – לעתיד לבוא; וככל עוניינו התורה, הייתה תורה הגאולה עברו "תורת חיים" – לא עיסוק תיאורטי בעניינים שיתרחשו אי-פעם בעתיד, אלא דיוון מעשי מאיין מהו, מותק ציפויה לביאת המשיח "בכל יום שיבוא".

יהי רצון שבזאת העיסוק בתורתו של רבנו ז"ע, שהקדיש את כל ימיו, כל זמן וכל כוחותיו למען הבאת המשיח והגאולה – נזכה במהרה לגאולה האמיתית והשלמה.

יתרו ג'

סוגיא באפרשה

מדוע מוטל החיוב "לכוף את כל בא הולם לקבל מצוות שנצטוו בניינה" על בניישראל – מה לבניישראל ולמצוות בניינה? • קיומם מצוות בניינה "מן שציווה בהן הקב"ה בתורה" – חובה או תנאי קבלת מעמד "גר תושב"? • שני שלבים בקבלת שבע מצוות בניין – קבלת המלכות וקבלת הגזרות. החובה להשפי עלי אומות העולם לקיים את מצוות בניינה – גם בזמן הזה

גם יש להבין: מהו הקשר בין מתן תורה ומשה רבינו לבין מצוות בני נח – שקיומו צריך להיות "מן שצוה בון הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו"?

ב. לכואורה יש לבאר הטעם שקיים שבע מצוות צריך להיות "מן שצוה בון הקב"ה בתורה וכו", על-פי מה שכתבו הראשונים בהגדרת החילוק בין התאריכים שמצינו בונגא

א. כתוב הרמב"ם בספר היד: "משה רבינו לא הנחיל התורה ומצוות אלא לישראל שנאמר מורה קחלת יעקב' ולכל הרוצה להתגידי משאר האומות שנאמר" כוכם בגן, אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל תורה ומצוות, וכך משה רבינו מפי הגבורה לוכף את כל בא צווה משה ומי שצוה בון הקב"ה בדור הראשון יקבל יחרג".

משמעות לשון הרמב"ם מוכן, שהחומר "לכוף את כל בא הולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח" קשור למatan תורה. והדבר מודגשת בтир שאות בHALCA של אחריו זה: "כל המקובל שבע מצוות ונזהר לעשותן הרי זה מהחסידי אומות העולם וכו' והוא לא נמי נפק' הדרודה זו – ודווקא גודל לומר שהוא רק לישיבת המקומות ולכך מוגש והודיענו (ולא – והודיע) נח מוקדם נצטוו בהן".

וצריך להבין: מהי השיקות של קיום בני נח את מצוותיהם לבני ישראל, עד שמוטל חיוב על אדם מישראל "לכוף את כל בא הולם" לקיים שבע מצוות אלו?

(1) היל' מלכים פ"ח ח'.

(2) ברוכה לך, ד.

(3) ראה בס' שם דמקורו מסנהדרין נט, רע"א (והובא ברמב"ם שם פ"ז ה"ט).

(4) שלוח טו, טו.

(5) ה"א שם.

בזמן זהה⁵⁵, כנ"ל סעיף ד] – זה חלק (והמשך) ממתן תורה ומתקבלת התורה של בני ישראל, ומה ש"הנחיל התורה והמצוות .. לישראל".

ומה שבזמן זהה אין יד ישראל תקיפה, ומימלא אי אפשר לכפות בדרכי כפייה בפועל ממש (וכל"שכן שלא באופן ש"כלי מי שלא יקבל יחרג), אין בכך כדי לפטור מהחייב "לכוף" בכל אופן אפשרי, "בכפיפות דברים". רצון קומן וחוף צורם⁵⁶.

וכיוון שהציווי הוא בתקפו גם בזמן הזה, וציווי זה אינו על מלך⁵⁷ או על ביתידין⁵⁸, אלא על כל מי שיש בידו⁵⁹ לכוח [קדמוכחה מהדין הנ"ל

על זה: נקראת על שמו⁶⁰, מוחל על כבודו וכו', משום ש"תורת דיליה היא"⁶¹ – הרי בידם הכה והציווי להביא את מלכוותם יתברך ל"כל בא העולם".⁶²

ועפ"ז יובן תוכן העניין "לכוף את כל בא הולם לקבל מצוות כו" – שההשתדלות לפעול על "כל בא הולם לקבל המצויות" צריכה להיות אף באופן של "כפיה" – משום ש"כפיה" זו צריכה לפועל על "כל בא הולם" קבלת מלכוות⁶³ בכל הגדרים שובה⁶⁴, ובקלת גורותי, "לקבל מצוות כו"⁶⁵.

ח. על-פי כל הנ"ל מובןתו הציווי המוטל על כל אחד מישראל לקיים מה ש"צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוח את כל בא הולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח" (דאע"פ שדין גור תושב נסמן כמ"פ בהלכתיו לפנ"ז – בכ"מ שהוחריר גור תושב בהערה 23). כי כאן עיקר המודובר וההדגשה ברמב"ם איך שהוא פרט בחיבור שעיל בנו⁶⁶ לכוח את כל בא הולם לקבל מצוות, ושזה בא בהמשך למשת. משא"כ בקבלה גור תושב היה בא עיר בונגע לישיבת הארץ, כמ"ש בהיל' איש"ב שם.

(30) לשון התו"ט שנסמך בהערה 30.

(59) קדרון לבק, סע"א ואילך ובפרקשי שם ר"ב.
(60) בסהמץ' להרמב"ם מ"ע: ג; שצונו באחבותה ית...
 зат המוצה ג'כ' כללת שניה קוראים לבני האדם כולם לעובודתו תעללה ולהאמין בו וזה שאותה כשתאותה איש אחד ספר בשבחיו ותרבה בהם ותקרו באני האדם לאחוב אותו ..ocabrahם אביך.

- אבל זה פרט באחבותה ה', שכן קורא לבני האדם

לעובדתו בפניהם "לכוף את כל בא הולם", וזה המשך

לקבלת מלכוותם יתברך (במ"ת).
* (61) אבל כמובן שאין דומה לקבלת מלכוותם של בני...

ובפרט עפ' גניל שאצל ב"י ה' באופן של דלהה, משא"כ ב' מצוות אצל ב'.

* (62) עפ' יומתק מה שמשמע ברמב"ם שנרגע על העדר הקבלה בלבד (יכל מי שלא יקבב הירג'), שאינו

רואה לקלב לילדי מלכוות. וראה ש"ת מונה חיים שם.

(61) ויל' שמעט זה כתבו הרמב"ם (ובכלל ד' מצוות ב"ג) בהיל' מלכים ומלחמותיהם, כי עניין הכהפה – קבלת מלכוות, הוא עיר עניינו של מלך. וראה הל' מלכים ס' פ"ז.

(66) וראה ספר חסידים סי' ו' ותשכד: אם וראה אדם נכרי עושה עבירה אם יוכל למחות ימחה שהרי של הקב"ה את שם פ"א ה' – לנבי מלך המשיח, י"וכו נל' ישראלי כ"ר).

(62) כנ"ל סעיף ד. ושם.

6) אבל צ"ע כי מפשטות לשון הרמב"ם ממש ש"והודיענו וכו" – קאי רע על אחריו: שחקב"ה הדיע את בני נח ע"ש משה רבנו שב"ג מוקדם נצטוו בהן – אף שUFF"ז צ"ע למאני נפק' הדרודה זו – ודווקא גודל לומר שהוא רק לישיבת המקומות ולכך מוגש והודיענו (ולא – והודיע) נח מוקדם נצטוו בהן".

ולהעדי מציין מהר"ג לרמב"ם הל' מלכים כאן שהביא מוקור לדברי הרמב"ט מודרך "אמור ר' חסדי א'ה שמענו שיש להם חלק לעילם הבא וכו' איה חסדי א'ה והמקובל עליו שבע מצוות מפני שון כתובין בתורה". וראה פ"ד יי' יודוה לעשרה אמרות אמר חורין דין ח'ג פ"א.

7) וראה לקוטי שיחות חט"ו ע' 59 ואילך. ח'כ' ע' 140 ואילך. וככ"מ.
(8) חי הרמב"ן והרטב"א למכות ט, א.

) וראה לקוטי שיחות ח'כ' ע' 140 הערכה 27.

ג. עפ"ז יש לומר שעיל-דרקיה הוא בוגנוויל "כל בא הארץ" – גם אלו שאינם רוצחים לקבל על עצםם שבע מצות בפני בית דין ישראל (ולהכנס לגדיר גור תושב) – שקבלה מלכותו הוא עניין עיקרי בזמנים שבע מצות עליידם.⁵³

וזהו הקשר בין מה ש"צוה משה ורביינו כר' לכוף כי לקלבל כו" למתן תורה ולבני ישראל⁵⁴: תכילת מתן תורה אינה רק שבוי ישראל יקבלו על עצםם על מלכותם וועל מצותם, אלא (גם) שיטקיים "זהה ה' למץ' על כל הארץ"⁵⁵, שליכתו יתברך תיודע ותורגש בכל העולם כלו⁵⁶. אולם לאחר שליכתו וממצותיו הם ביד בני ישראל באופן של "זהה"⁵⁷ (כמו שכתב הרמב"ם במחילה הלהלה: "משה רביינו... הניחיל התורה והמצות... לבני ישראל") ונעשו להם לגמרא⁵⁸ (ואף באופן שיש להם כביכול בעלות

וכן כאן בהל' מלכים ודוחנוב בעיינן בז' מצות בז' ולא ובאייר' בנות מורה. ועפ"ז יומת מה שמשמש שם "זהה מהיסדי אומות העולם". ואמנו מפרט הוא שמקבלו ונזהר לעשונן מפני שזווה הקב"ה בתורה כר' כמ"ש "בhalb" מלכים כא', כי בזה מודשים שם שלא עשה (ישראל) ג' משא לא נואר מהיסדי אומות העולם.

(53) ראה גם שית' מהנה חיים ח"ג י"ד סי' מו.

(54) להעיר שג' מ"ת לנבי בא ע"י "שכפה הקב"ה עיליהם את ההר נגנית ואור להם אם אהם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורותכם" (שבת פח, א) – ע"ז "זהה משה כר' לכוף כי לקלבל מצות כו' וכל מי שלא יכול להרג". וזהה מדרש הגדויל שם.

(55) רורה י"ד, ט.

(56) וראה שם"ר ספק"ט: כשנתן הקב"ה את התורה צפפו לא צוחה עוף לא פרח שר לא געה ואופנים לא עופר, שופפים לא אמרו קדוש קדוש, הים לא נודיע, הבריות לא דברו, אלא העולם שותק ומחריש ויאח הקול אנטכו.

(57) כמוריל דגוי הלמד תורה ה' עובר על מושחה ומורשה (סנהדרין נט, ר"א). – הובא בכט' לרמב"ם כאן

התושב צויך לקלבל בפניו כי ברורים כמ"ש בהיל מלכים כאן, ואולי י"י, כי זה מובן מעצמו, דהרי התחלת ה' ש"ס "אי זה הוא גור תושב" היא המשך לה' וושלשה עמודין על גבוי כו", כמודגש גם בהמשך לשונו בהר' ש"ס "ולא כל ולא טבלי" דיש קס"ד שג' איתנהו ביה.

– וمعنى זה בכלל גור, ש"מודיעין אותו עיקר הדת שהוא ייחוד השם ואיסור עכו"ם⁵⁹ – קבלת מלכותו, וגם "מודיעין אותו מיקצת מצות קלות ומיקצת מצות חמורות כו" – קבלת מצות.⁶⁰

הנה על-דרקיה הוא בגין גור תושב, שאף בו יש עניין של "קצת גירות"⁶¹ (ביחס לשבע מצות) –-Deciון שקבלת המצוות שלו לא באה מצד כפיה, כי אם מרצוינו הטוב, צרכים להיות בה שני מלכותו, והקבלה "שליא יעבוד כו"ם⁶² – קבלת העניות: הקבלה "שליא יעבוד כו"ם⁶³ – קבלת מלכותו בני נח⁶⁴ – קבלת מצות.⁶⁵

[ועפ"ז] מובן גם הטעם שפיטט זאת הרמב"ם בHALCHOT AISORI ביאיה דזוקא – כי רוק שמ בא הדין דgor תושב בהמשך לדיני גירות⁶⁶.

(49) רמב"ם הל' AISORIM שם ה'ב.

(50) לשון רביינו גרשום לרבותות ט, א (נדפס שם, ב). ובאייר' בנות מורה מה, ב קוראו "זר לחזאנין". בתורת הבית השלם לרbesch"א (בית חמישי ריש שער רבייע) מכיא הגמי בע"ז "אייזה גור תושב כל שקבל עלייו כי וחכ"א כל שקבל עלייו שבע מצות בני נח ואחרים אומרים ואלו ואלו לא באו לכל גור תושב נונציגר כתען שנולד דמי*, אלא אייזה גור תושב כו" (ומשמעו שנון הוא גור לר' רוכבם). וראה ט"ז י"ד ס"ב סוסק"א לרמב"ם – גור תושב "אייזה מלל העמים". גוריין הש"ס לר' ענגל ע"ז סד, ב ד"ה איזה: "דבגמי... מוכחה דעתו של גור תושב הוא שמקבל עלייו מצות גור תושב בתורת ישראלית ונעשה ישראלי". למצות אלה ואילו היה בז' עדין ומקרים בתורת בז' לא יפול ע"ז לשון הכהנה תחת תנין הסוכה דלושן וזה מורה על ישראליות כו'. וראה גם אוצרות יוסף (לונגי) ח' י"ד ח"א) אוית' בביבאר דרבתי הט".

(51) עפ"ז יש לומר שם מחלוקת ר"ם וחכמים בע"ז שם בגין תושב אמר כרך לקלבל עלייו שלא יעבד ע"ז גם שאור מצות הד – האם תלותם גור תושב דבקבלת מצותן, שהיא שלילת ע"ז (ודהרי גם לר"ם המודובר שמקאים כל ז' מצות, כנ"ל העירה) (34), או שצ"ל גם קבלת מצות דליה. (52) ולכן מפרט שם הפרטים בגיןות גור תושב, שבות דומה לגידירות גמורה**. משא"כ בשאר המקומות ברמב"ם.

(*) ובוגרא לא פורנו: לא בא כלל גור תושב ואיזהו כו'. וראה פרש"י שם. (**) וצ"ע' מה שלא כתוב בהיל' AISORIM שם גם זה דוגר ואילך).

לקוטי שיחות

חדש, שכאשר בן נה מקבל שבע מצות בבית דין של ישראל, והוא נח呼 "מצואה ועושה"⁶⁷, בשבע מצות.⁶⁸

ולכן כתוב הרמב"ם שקבלתן ועשיתן צרכות להיות "מנפי שזו בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו"⁶⁹, כיון שהחייב שלפני זה נתבטל.⁷⁰

אבל אין לתרץ כן בשיטת הרמב"ם – מושני טעמיים:

א) מהמשך לשון הרמב"ם "והודיענו על ידי משה רבינו נבנין מה מקודם נצטו בז'"⁷¹ (שהציוו לבני נח היה "מקודם") משמע, לכואורה, שהציוו לבני נח לא נתבטל.⁷²

ב) תירוץ זה מיישב רק את דברי הרמב"ם בHALCHAH HANNAH (הנ"ל), שכן נה נח呼 גור תושב

ולפי זה נמצא לכואורה, שבמתן תורה נתבטל החיבור והציוו לבני נח על קיום המצוות שלהם, וכdeadita במרוא⁷³ על הפסוק⁷⁴ "עמד וימודך ארץ ראה ויתר גנים" – ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימים, עמד והתייר להן, ומובואר בגמoria שם "לומר שאפלו מקיימי אותן אין מקבלים עליהם שכד... כמצויה ועשה, אלא כמו שאינו מצויין";

לא שאז, במתן תורה, נקבע חיוב חדש בנגע לשבע מצות אלו: הקב"ה ציווה בתורה שבני נח מהחויבים בשבע מצות – ובכך נתחדש דין

(15) ראה רמב"ן שם: מפני מה אמרו ראה ז' מצות כו' ועמד והתייר להם שלא יהו מקבלין עליהם עצמו בב"ד של ישראל מצואה ועשה הוא.

(16) ראה בכל הנל – שות' ושב הכהן ס"ל ד"ה ועפ"ז דינים אלו (אל דמקשו עם הטעם שנקרוא מהיסדי אומות העולם). ובפסרו דעת קדושים (לו, ג ואילך).

(17) בראב"ם וריטב"א לא נזכר שגור תושב צרך לקלבל מפני שזו בת הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו. ואולי נכון זה בדרך כלל מALLY שמקובלן בז' של ישראל שזה גופה מורה שמקבלים איזה הנל, כי בב"ד של ישראל חוקף כל הציווים (כי ליל אלה שנאמרו לפניו משה), אך ורק מפני שכך צוה הקב"ה (ח'כ"ב) בתורה והודיענו לע"ד משה רבינו – ראה פה"ל לרמב"ם חולין ספ"ג. ולהעידי מפני מים חיים (לפרח"ר לרמב"ם ה' מלכים כאן (גב' בז') "ויהו שיקבל שזה המקור לדורי הרמב"ם כאן (גב' בז') ".

(18) ולהעיר בסנהדרין (נס, א) "כל מצוה שנאמרה לב"נ נשנית בסני לזה ולזה נאמורה". וראה פרש"י סנהדרין שם ד"ה לזה ולזה, ובנכסיון בהערה הבאה.

(19) וואה לשון הרכבה"ש שם רפ"ט. וראה חמדת ישראל בקונטנס נר מצוה היל' מלכים שם.

(20) דכלאורה לא ס"ל לרמב"ם דעומד והתייר להם – היל' היא. וראה העונה 15 דעת הרמב"ר. וראה ביאור הר"פ פעלוא לסתמ"ץ וט"ז חז' מליאיות ס"ח (romo, ד' וילך).

(עכו"ם 8, כויתיב) –

ש"ג תושב" הוא מי שקיבל על עצמו בבית"ן דין של ישראל לקיים שבע מצות בני נח, "וכוין שקבלן בבית דין, הוא נקרא בשבע מצות אל"

מצויה ועשה, וכי האנו מצויין להחיותו... ובן נח הוא שלא קיבלים בבית דין, אלא נידון בהם לנו שמקיים אותם עצמו, וגוי סתם הוא מי שאינו

נזהר בשבע מצות".

ולפי זה נמצא לכואורה, שבמתן תורה נתבטל החיבור והציוו לבני נח על קיום המצוות שלהם, וכdeadita במרוא⁷³ על הפסוק⁷⁴ "עמד וימודך ארץ ראה ויתר גנים" – ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימים, עמד והתייר להן, ועשאה אין מצויין;

לא שאז, במתן תורה, נקבע חיוב חדש בנגע לשבע מצות אלו: הקב"ה ציווה בתורה שבני נח מהחויבים בשבע מצות – ובכך נתחדש דין

(*) וראה רמב"ם שם פ"י ה' ויב – השינויים דבון נה עכו"ם גור תושב. וראה לקמן וריש סעיף ד מהצפת פענה. לחם משנה רפ"י שם.

(9) בראב"א: כי לשונות נאמרו בכותים גור תושב וכן נח וכות. וברמב"ם במקומו כו"ג המוזכר בכל מקום. וצרכיך בירור בכל מקום בפ"ע (ובפרט בונגוע לתואר היל') אם נשתנה ע"ז הצעור.

(10) לשון הרכיב"א שם.

(11) כן הוא בראב"א שם. וברמב"ן: גוי המזוכר בכל מקום הוא אכן רחוק אם מקיים מצותיהם אם לאו ומסתמא אין רחון מקיימים אותן נאמורה". וראה ספר ר"פ ברכח עה ע"פ מסתני בא: "אלא אףלו שבע מצות שקיבלו עליהם בז' לא יכול לעמוד בהם עד שפרק ונתנום לישראל".

(12) ב"ק לח, א. וע"ז בע"ז ב, סע"ב ואילך – הובא ברמב"ם וריטב"א שם.

(13) חבקין ג, ה.

(14) פרש"י ע"ז שם – ג, רע"א.

שני סוגים במקיימי שבע מצוות: (א) גור תושב, שהוא מי שקיבל בבית דין (בפני שלשה הברים) ומקיים שבע מצוות "מן פניהם שזו בהן הקב"ה כו"; (ב) בן נח שלא קיבל שבע מצוות בבית דין, וכמו²² בזמן זהה שאין היובל נהוג (וממילא "אין מקובלין גור תושב"²³), אבל הוא מקיים שבע מצוות – גם הוא "מצזין עליו להחוינו".²⁴

וכיוון שאף בן נח שאינו גור תושב אנו "מצזין עליו להחוינו", בהכרח לומר שבמ"ש הרמב"ם צוה משה רבינו... לכו... לקבץ כל מוצות שנצטו בנו... בני נח וכל מי שלא יקבל הרגג", כוונתו (אייה דין) לקבעה "בפני שלשה הברים" (בבית דין) לחייבים שבע מצוות (דין בן נח סתם), הינו, שהדין "לכו את כל בא העולם לקבל בין קיומ מוצות בני נח לישראל, עד שנתחיכבו לכו"?²⁵

ועפ"ז יומתך דיקון סדר לשון הרמב"ם בהלכה הניל, וזה לשונו: "צוה משה רבינו מפני הגבורה לכו את כל בא העולם לקבל מוצות שנצטו בני נח וכל מי שלא יקבל הרגג, והמקובל אותו הוא הנקרוא גור תושב בכל מקום וצריך לקבל עלייו בפני שלשה הברים".

זה שכתב הרמב"ם "לכו" כו' לקבל מוצות שנצטו מוביל להמשיך על אמר "לקבל מוצות שנצטו" וייחו גרים תושבים" וכיווץ זה על-ידך לשונו במקומות אחרים²⁶ – משמע, שזה

ולחסיד אומות העולם דוקא אם מקבל על עצמו העניין המוחך שבקבלה המלכות בא לידי ביתוי (גמ' ²⁷) בכך ש"אנכי ולא יהיה לך מפני הגבורה שמענו", משא"כ קבלת הגזירות (מצוות) הייתה בשאר הדברות²⁸, ובכלל, ב"תורה צוה לנו משה מורה – תורה בגימטריא תרי"א²⁹.

באי העולם לקבל מוצות שנצטו בני נח, (איין זה דין בקבלת המוצות עליידי בן נח, אלא) וזה ציווי על בני ישראל, שעניהם לכו את בני נח על קבלת המוצות שלהם – וכי איו שיקוט יש בין קיומ מוצות בני נח לישראל, עד שנתחיכבו לכו?

ג. והנה, מקור החיווי הניל לבני ישראל, "יל" שהוא גופה ש"צוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטו בהן". דכלאורה: מפני מה הודיע לנו הקב"ה עליידי משה רבינו ו"צוה בהן הקב"ה בתורה", "שהנחייל לישראל", על שבע מוצות בני נח? ומהו מובן לאורה שהו חיווב על בני ישראל (וענין) "מקודם" שכתב הרמב"ם הוא מאמר המוסגר שהציווי לבני נח התייחס מ"ע"א בחתימתו.

ועפ"ז יש לומר יתרה מזו – שהטעם לכך שיש חיוב על בני ישראל "לכו" כו"ו הוא מצד זה גופא שבני נח צריכים לקבל עליהם (ולקיקים) שבע מוצות "מן פניהם שזו בהן הקב"ה בתורה כו" – כי שיקותם של בני נח לתורה היא אך ורק על-ידי ישראל (שלמה ונינה תורה).

אלא שעדיין צריך להבהיר – מהי הסברת שיקות זו (לחיבר אדם מישראל להתעסק "לכו" את כל בא העולם כו")?

ד. יתר על כן: מדברי הרמב"ם מובן, שהחיווב על בני ישראל "לכו" את כל בא העולם כו" אינו שייך להלכה "זהו שיקבל אותן..." מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה כו"?

הגאון הרוגצובי מבאר³⁰, שלשיות הרמב"ם

(21) צפנת פענה על הרמב"ם הל' איש"ב פ"ד ה'ז. צפנת

פענה מהדו"ת הל' ע"ז פ"ה ה'ז (לב. א. שם סע"ג).
(22) בפרט פענה מהדו"ת שם מזכיר רק "זובג" הינו בזמן אין היובל נהוג... עכ"פ בחוויו בזמן הזה ד"א גור תושב ס"ל לרבי דץ ריך להחוין. אבל בהל' איש"ב שם כתוב "אבל בא זה (בלא קבלה בע"ד) או בזמן שאין היובל נהוג או זה בנדר בגין המבואר בפ"י שם ה'ז".
(23) רמב"ם הל' ע"ז פ"י סה"ו. הל' מילה פ"א ה'ג. הל' שבת ס"ב. הל' איש"ב שם ה'ז.

(24) כהיל שמי עבד. אכן שכתב בהשות הצמח זיך י"ד ספ"ג.
שם ה'ז "ולמה נקרא שמנו ותושב לפניו שומר לנו להשיבו בינוינו באוצר ישואלי", הרוי נקבע שמנו גור תושב, כמו שקוראו הרמב"ם בכל מקום, וכמו "כאן" והמקובל אותו הוא הנקרוא גור תושב בכל מקום. וראה ראב"ד וככס"מ הל' ע"ז שם.

לקוטי שיחות

מלכותו של הקב"ה, וקבלת הגזירות – המצוות. העניין המוחך שבקבלה המלכות בא לידי ביתוי (גמ' ²⁷) בכך ש"אנכי ולא יהיה לך מפני הגבורה שמענו", משא"כ קבלת הגזירות (מצוות) הייתה בשאר הדברות²⁸, ובכלל, ב"תורה צוה לנו משה מורה – תורה בגימטריא תרי"א²⁹.

ו. עפ"ז יובן הטעם שהבדיל הרמב"ם את הظיווי שליא יעובד לעובדה זורה משאר המצוות – "אי זה הוא גור תושב, זה עכו"ם שקיבל עלייו שלא יעבד" כו"ם עם שאר המצוות כני נח".

ולכודור: כיון שעליו לקבל על עצמו את כל שבע המצוות, שבעלן גם "שלא לעובד עבדות כוכבים" – למה צין זאת כאן הרמב"ם כענין בפני עצמו?³¹

והסביר בזה:

איתא במכילתא על הפסוק³² "לא יהיה לך אלקים אחרים על פני": "למה נאמר, לפי שנאמר אונci ה' אלקי, משל מלך ברוש ודם שנכנס למדינה, אמרו לו עבדיו גוזר עליהם גוזר עליהם גוזר, אמר כשייקבל עליון את מלבותי אונci ה' אלקי לא יהיה לך, אני הוא שקיבלתם מלבותי (במצרית)³³, אמרו לו כן, וכשם שקיבלו מלבותי קבלו גוזרות".

והיינו שבמתרן תורה היו שני עניינים³⁴: קבלת

הוא לומר שכבר האמינו באקלות במצרים כו' והאמונה ההיא הזכיר עתה וקבעו אותן עליהם ואמרו עליהם הן הון שהאמינו וקבעו עליהם להוכיח באמונה כו'. וראה לב שם

ולהעיר מפי' מרכבת המשנה שם דלפי הגירסת בתו"כ אחרי צריך להפקיד הגירסת בדברי תק' וצורך להיותות... וקבעתם מלכותי בסיני כתה, ולפי זה יצדק יותר המשל ושיטת רשב"י... שקבעתם מלכותי במצרים כו".

(45) והיינו ("עפ' המכילתא ב') העניינים כפי שבאים בעשרות הדברות. אבל בככלות יותר ל"ל שזה היה כה שעתה ונשמעו (משפטים כד, ז) והקדימו נשעה לנשמע (דאה שבת פה, א). והוא סדר אלילו רבה פלא" (ככ"ט): אתם צריכים לקבץ מלכוות של ממה" הנקב"ה עליכם שכך קבלתם לו עליכם מתחילה ואmortתם כל אשר דבר ה' נשעה. וראה ספרי ברוכה לג, ב: מ' מקבלים עיל הורחק וכח'א נשעה ונשמע. וראה מדרש הגודל יתרו יט י".

(46) מכות כד, רעא"ב (וש"נ).

(47) וכן יש לפרש גם במכילתא דוגם לא יהיה לך הוא הכל קבלת מלכוות. אבל לפ"י הגירסת שלפנינו (וכהובא בהשנות הרמב"ן שם מ"ע א ולית א) משמע לאורה דלא יהיה לך הוא בככל קבלת הגזירות, ועפ"י, הביאו רדיקון דלקמן בכנים – אונci. – וגם צע"ק למה גם לא יהיה לך נאמר מפי הגבורה.

(48) מכות כג, סע"ב ואילך. וראה סהמ"ץ לרמב"ם מע' א (ובמל"ת א). השגות הרמב"ן ושאר מפרשיש סהמ"ץ שם.

והנה, בדומה מקומות³⁵ פסק הרמב"ם כחכמים³⁶, שעליו לקבל כל שבע המצוות. אינם בהללות איסורי ביה"ה³⁷ שינה בלשונו וכותב: "אי זה הוא גור תושב, זה עכו"ם שקיבל עלייו שלא יעבד" כו"ם עם שאר המצוות שנצטו בני נח".

ולכודור: כיון שעליו לקבל על עצמו את כל

ענינים – קבלת מלכוות של הקב"ה (הגזרת עמה גם שלילית עבודה זורה – אונci ולא יהיה לך) וקבלת מוצות (בשאר הדברים כנ"ל),

(38) הל' מלכים כאן. הל' ע"ז: הל' מילה והל' שבת שבהערה 23.

(39) כמ"ש בכס"מ כאן. מ"מ לומב"ם הל' איש"ב שם ה'ז.

(40) שם.

(41) גם בהיל' מלכים שם ה"ט ב"עיר שהשלימה" מפרט עד שכיפרו בע"ז כו וקבעו שאר המצוות שנצטו בני נח". אבל שם "יל בעשות, כי נוגע להמשך לשונו" (עד שכיפרו בע"ז) ויאבדו את כל מלבותיה". גם הרוי לא כתוב שקיבלו שלא יעבד ע"ז והוא מיל' שאר המצוות כי אם "עד שכיפרו בע"ז" (ולכן מיסים: שכיל עכו"ם שלא קיבל מוצות שנצטו בע"ז – ביל פירוט).

(42) פרשנותו כ. ג.

(43) יש ממשיטים "במצרים". וראה הערכה הבאה. וכמפורש שם לאח"ז בדברי רשב"י "אונci" הוא שקבעם מלכוות עליכם בסני". ולכודור שאר המצוות מתייתה קבלת מלכוות. שבועות וגופא המחלוקת מאי מאייה פסק למדין, ועל אייז גזירות אמרו קובל גוזרות.

אבל ואה פ"י מרכבת המשנה למכוילה. וראה השגות הרמב"ן להם"ץ מל' א: ואמרם שקבעתם עליכם במצרים

ויקא "מןפni שצוה בהן הקב"ה בתורה"³⁵. משא"כ גדר "גר תושב" הוא (א) דין רק בגין שרצה לקלל, (ב) ווק כאשר הקבלה עלי-ידי ב"נ היא "בפני שלשה חברים"³⁶, (ג) ואופן הקבלה והוא "מןפni שצוה בהן הקב"ה בתורה". אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין וה גור מושב".

כלומר, הדין "לבוק" את כל באי העולם לקבב
בר' איינו עניין לוין קבלה (כבית-דין של ישראל)
שנתה חדש במתן תורה, שעלייתו נעשה בן נח לגור
וטושב (מצווהה ועוסקה).⁽³⁵⁾

ה. וויבן בהקדם הדיק בלשון הרמב"ם צ'וצה משה רכינו מפני הגבורה לכוף את כל בא' העולם" – ולא "להשתדל" שכל בא' העולם רקבלו³⁶ מצות שנצטו בנ' נה, וכיצ'יא בזה – הדינו שהצ'יזוי הוא אפי'ו באופן של "לכוף".

בוגנע לגר תושב ישנה מחולקת⁷: "אייזה גר תושב, כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעובוד עבדות כוכבים דברי ר' מ', וחכמים ואומרים כל שקיבל עליו שבע מצות שקיבלו עליהם בנין נח".

ג' חברים דזקاء: גור תושב, שזה נעשה עי' קבלה בפני ג' חברים דזקاء: לדעת חכמים כל זו המצוות, ולדעת ר' מ' - מספיק קבלה זו על עז' בלבד. וראה لكمן העורה .51

* (35) לדעת הראשונים הנל עשייר ב.

(36) להעיר מילון המב"ט בקרית ספר לרמב"ם כאן
סוף אזהרת ששה).
ע"ז שם. (37)

חסדים כישראל – רמב"ם היל מלכים פ"י הי"ב). משא"כ מה שמצוה להחוות סתס ב"נ שמקיים שבע מצוות אינן באupon זהה (ראה רמב"ם שם ה"ו).

לגר תושב פסק הרמב"ם³¹ ש"אין מקבלין גראות תושב אלא בזמנו שהיובל נוהג"³².

וההפרש בין שני הדינים ("ז'וה כ' לכו כ'")
לקבל מצות שנצטו בני נח, ו"גר תושב"):
זה ש'ז'וה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את
כל בא העולם לקבל מצות שנצטו בני נח הוא:
(א) ציווי כלילי בגונע "כל בא העולם"; (ב) דין
בחזיבים של ישראל, שעלייהם לכוף את בני נח
לקבל מצות שנצטו בני נח. ובדין זה (ג) חובת
ההשתדלות ישראל שיקיימו בני נח המצוות אינה
שייכת לאופן הקבלה מצד הב' ג', וזאת מכיריה
שהකלה תהיה בפניו שלשה הברים³³ (בית-ידין
ישראל); (ד) אופן הקבלה אינו מוכחה להיות

(31) הל' מיל' שם. ובאשר למקומות שבஹורה. 23

(32) משא"כ לדעת הראב"ד (הל' ע"ז והל' י"ס'וב שם) שבנונגנו לכמה דינים מחייבין אותו. ולחותיר מכם"מ הל' ע"ז שם של דעת הרומב"ם "ונואה לומר דאה"ג שאם מעצמו קבל לעיל' שבע מצות שאין מונעים אותו מישיבת הארץ ולא בא לומר אף לא שאין ב"ז מחייבין אותן". אבל ראה מני' מצוה צד.

(33) ולכאורה כן הוא בוגנו לעחסידי אומות העולם שכחוב שם ה"א כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשונות הרי זה מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם הבא".
שליחון הרומב"ם ממשום שכל ב"ג יכול להזכיר מחסידי אומות העולם כשמקבל שבע מצות (וגם שלא בפני שלשה חבירים) ונזהר לעשונות (בפערל*). וכדומה לכך מיטים לשונו "אבל אם עשאן פמנין הכרע הדעת אין זה גור תושב ואינו מחסידי אומות העולם", דאמ' תמצ'י לומר דהו רק די' בגור

(34) ועפ"ז ש באර דעת ו"מ (ע"ז סד, ב) דכל שקיבלו לעלייו מפני ג' חברים שלא לעבוד ע"ז הוא גור תושב דהינו (ואה שם תוד' האיזו) שמצוין להחיזמו - דלא כורה באם עבר על שאר המצוינות הרי הוא חייב מיתה (וכקשיית התהום שם)** - דיש לומר, דהבריתא שם איני במקים כל ז' מצוות, אלא שאעפ"כ אין מצוין להחיזומו** עד שיהיה

(*) אבל ראה שוויית ושב הכהן שם.
 (** בתרומי שם מותך: דכל זמן שלא דנווה בו יאר
 חיזיב מיתה. אבל ראה צפנות פועה להל' מילה שם,
 ודעתת הרוכבים (עד רашוןיהם) "לא בעי דין".
 (***) היינו בעשיה, שימושבין אותו בינו וודואים
 להחיזיקו וזהו ענוי גם כר' חושב ברוך ארץ וגמלין

לקוטי שיחות

²⁹ ווהג²⁹, וגם כשהאין ידינו תקיפה³⁰; משא"כ ברגעע

ולהעיר מצפנת פעננה הל' מילה שם במחלהו: ור' לפיליגי אמר עכשיו זומן זההכו. ובähl אייסו"ב שם: אך ראה דעכד תושב קרי מקובלין עלולם כרי אבל מלשון רבינו לפפ"כ מהלי שבת לא משמעו כרי וכן כאן כתוב להיפך.

(29) ולכארהו י"ל ומ"ש הורכ"ם "בַּהֲלָיְהָ בְּבִלְבָד שיקבל עלייו שבע מצות ויהיה כגר תושב" – אין הכוונה שגעשה גור תושב ממש (שהרי אין מקבלין גור תושב אלא זומן השybול נוהג), אלא שהוא "גר תושב" בפרש זה שבקבל עלייו שבע מצות ב"ג (וכן יש לפרש גם במ"ם הל' שבת שם)*. וכן ממשמע מסיים לשונו "אין מקבלין גור תושב אלא בזמנ השybול נוהג", דלא כארהו הול' "אין מקיימין איסור בגד כה אילא זומן השybול נוהג" כלשונו בהל' איסור בגד כה "אין" ס"ט. אילא שכזה בא קר לפреш הדין בנגע לגר תושב אבל לא בנגע לעבד וזה שהוא רק "גר תושב"). משא"כ "איסור בגד כה" איסיר ימו בעבודתו כשזהו גור תושב" (וזהינו שאירע שם ב"ג גור תושב" ממש**), ולכן כתוב אין מקיימין עבד כה (שהוא רק תושב) אילא בזמנ השybול נוהג". וע"צ.^u

(30) וכן מוכחה בתוויות אבות פ"ג מ"ד דמפרש מאמר ע"ק במשנה שם חביב אדם שנברא בצלם (ダン) לבן אמר - ע"פ מש"כ הדרומב"ס בהל' מליכים. ע"ש.

^{*)} אבל ואה ב' לטעמך סדר צד"ה והרבם"ם "אן
וחותר לך ימי אאי' היה גור תושב ואין מקבילין גור תושב
וממן הוה", וכן ירבינו (הטוט) לא הזכירआadam התנה
שאנן דרכו לכתחזק אל' דברים הנוגעים
כל מני". וגם הב' השמיטו בשוי' שלו שם (סעיף ז')
מי' שבדרישת השם.

ולהעיר שבעושן אוריינטלי דש סיא כתוב (בונגון) מלמאתה שבת) פרטני עבד שלאל מועל אלא קבל לילו שבע מזות בני נח הר הוא נגר תושב כי ואם לא קבל עליו שבע מזות כי. וכן בשיעור ייד סקניד רב: גר תושב דהוינו שקב עליו שבע מזות כי – אף הבהיר כי כתוב רק הדינים הנוגעים בדעת הזה. וההער שמהגמ' אוריינטלי בסופו הווטר זומשמע וההרבנן שאנן מוקבנין עבר גור תושב בדעת הזה עיש ספוקב' (כארורה ציל ספוקב') – וראה תהלה לצד לשוע' 56. רואה מס את ח. ר' קוצי שיחות כל'א ע' 127 העודра.

** והטעם לשינוי הלשונות ברובם י"ל כי בהל סיסוי הרוי והוא כהמאלץ לדין גירות (וגר תושב) פנים טסוי והערפה. 52. משא"כ בהל מילה והיל שבת שם, שהתקדר בדורותיהם האמת בעקבות ר'.

ש"ה מקבל אותו הוא הנקרא גור תושב²⁵ והוא ענין
בפני עצמו, ואינו פירוש (ותנאי) לציווי "לכוף"
את כל בא העולם לקבל מצות שנצטו בני
נה". ופשיטתה שציווי "לכוף את כל בא העולם
לקבל מצות שנצטו בני נח" הוא לשם עניין זה
ゴפא, שיקבלו המצוות שנצטו עליהם, ולא כדי
שיכנסו בגדר גור תושב²⁵.

[וכן משמע גם בבכיסוף-משנה²⁶: על מה שכתב הרמב"ם²⁷ בנוגע לבוגר לעבד שלא מל את עצמו, ש"מותר לקיימו ובלבד שיקבל עליו שבע מצות שנצטו נבי נח ... אבל אם לא יוכל לעליו שבע מצות יחרג מ"ד] (وطעם הדבר²⁸, לפ' ש'ז'וה משה כו' לכוון את כל בא' העולם כו' וככל מי שלא יקבל יחרג), השיג הראב"ד אין לנו עתה להרוג איש", ועל כך כתב בכיסוף-משנה: "אין כאן השגה על דברי רビינו ... ואם אין ידינו תקיפה בעונתוינו לא מפני זה הוה ליה להניח מלוחוב הדין".

ומזה מוכן שהדין ש"צוה כו' לכוף כו' לקבל
מצות כו' וכל מי שלא יקבל יהרג" הוא חיוב
שעומד בתקפו גם²⁸ בזמן זהה²⁸ שאין היובל

(25) וכדמוכחה גם מזה שבעצמיו לכוף אומר הרמב"ם
לקבל מצות שנטצטו – "לקבל" סתום, ולא לקבל בפני
שלשה חברים (ורואה לקמן בפנים ובעהרה). (34)

(22) בם"ש בברכ"ת שם

(28) וגם הראב"ד לא פליג אלא על הדין ד"הרג מיד' [دس"ל לראב"ד] שבזמן הזה שאין לנו סנהדרין אין יכולם לדון דין נשופת גם בב"ג, מכמואור במצוות פענה וה' מיליה שם], אבל לא פליג על הדין "ובכלב שקביל עליו שכבע מצות". ויתירה מזו מוסיף הכס"מ שם, ד"ל "ולהרואב"ד פליג רק על הדין ד"מגלל עמו .. או אם התנה כו", ד"מכין שבזמן הזה אין יכולם להורגו .. אסרו לקל"מ .. מכיר מיד' .. וזה שא"ע אגדמ"ר הוקן מודחיב לה' שבת השידך לפס"ג ובוכ"ד (חא) וואה בערבה האה

*⁽²⁸⁾ ולהעיר משׂוּעַ אָדָמוֹר הַזָּקָן מִהְדוֹרְבָּן: וזה שהוכרי הרומבים זיל (כהל' שבת שם) מצות ב' נגי עבד ואמה והינו ממש שללאו hei אסור לקיימן כלל אפילו בחוץ וובזמן זהה לשיטתו בפ"א מה' מליה וככ"ד מה' איסורי ביאה.